
2.2018 Pääkirjoitus

Ammatillisen koulutuksen tutkimus Suomessa ja Pohjoismaissa

Marianne Teräs

FT, dosentti

Tukholman yliopisto

marianne.teras@edu.su.se

Maarit Virolainen

FT, tutkijatohtori

Jyväskylän yliopisto

maarit.ha.virolainen@jyu.fi

Johdanto

Tämä Ammattikasvatuksen aikakauskirjan teemanumero 2/2018 painuu ammatilliseen koulutukseen ja ammatilliseen opettajakoulutukseen Pohjoismaissa. Pohjoismaat ryhmitellään usein yhtenäiseksi ryhmäksi kansainvälisessä keskustelussa ja kuvataan pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden

edustajiksi, mitä ne luonnollisesti ovatkin. Pohjoismaat sijoittuvat ”kymmenen parhaan” maan joukkoon useissa kansainvälisissä vertailuissa. Esimerkiksi OECD:n vertailujen mukaan tuloerot ovat niissä verrattain pieniä, ja tyytyväisyys elinoloihin korkea. Lisäksi Pohjoismaissa luotetaan hallintoon ja panostetaan koulutukseen.

Muista Pohjoismaista on usein haettu malleja ja virikkeitä suomalaisen koulutuksen kehittämiseen. Jo 1820-luvulla

perustettiin kaupunkiin ns. sunnuntai- tai kouluja laskennon, lukemisen, kirjoittamisen ja kristinopin taitojen opettamiseksi oppisopimusharjoittelijoille muiden Pohjoismaiden mallien mukaisesti. On kuitenkin hyvä huomata, että myöhemmin ammatillisen koulutuksen mallit Pohjoismaissa ovat muotoutuneet varsin erilaisiksi. Erityisesti työssäoppimisen ja oppisopimuksen hyödyntäminen on saanut eri aseman eri maissa. Nuorten koulutuksessa nämä erot ovat erityisen selviä. Suomessa ammatilliset oppilaitokset ja lukiot tarjoavat omat erilliset väylänsä työelämään ja jatko-opintoihin. Tanskassa on rakennettu työelämävalmiudet antavan oppisopimusväylän oheen jatko-opintoihin valmistavat ammatilliset lukiot. Näitä lukio-opintoja tarjoavat højere handelskassene (hhx), ja højere tekniske eksamen (htx), jotka ovat kaupallisesti ja teknisesti painottuneita korkea-asteen opintoihin valmiuksia antavia lähinnä suomalaista lukiota vastaavia tutkintoja, jotka eivät anna valmiuksia työelämään. Norjassa on käytössä 2+2 -malli, joka yhdistää oppisopimusperusteisen koulutuksen ja kouluperusteisen opiskelun: kaksi vuotta koulussa ja kaksi vuotta työpaikalla. Ruotsissa perusopetuksen jälkeinen koulutus on lukioissa, joissa opiskelija voi valita yleissivistävän tai 12 eri ammatillisen koulutusohjelman välillä. Viime vuosina Ruotsissa on elvytetty oppisopimuskoulutusta yhtenäisen nuorisokoulun yleissivistävien ja ammatillisten koulutusohjelmien oheen.

Muiden maiden koulutusjärjestelmien osia ei voi sinällään siirtää ja kopioida Suomeen, sillä eri koulutusmuodoilla on vahvat historialliset ankkurinsa esimerkiksi suhteessa muuhun koulutusjärjestelmään sekä henkilöstön osaamisessa, organisaatioissa ja toimintakulttuureissa. Muiden maiden koulutuksen kehittämistä ja pyrkimyksiä vastata muutoshasteisiin

voidaan kuitenkin vertailla ja niistä voidaan ottaa oppia. Tämän teemanumeron tavoitteena onkin vahvistaa suomalaiseen keskusteluun ja tietoisuuteen Pohjoismaista näkökulmaa ja lisätä tietoa Pohjoismaiden ammatillisista koulutuksista sekä alueen tutkimuksesta.

Pohjoismaissa on tutkittu ammatillista koulutusta viime vuosina varsin vireästi. Seuraava tutkimuskatsaus perustuu osittain vuonna 2017 pidettyyn symposiumiin ”Forskning på yrkesfältet i Norden”. Symposium järjestettiin ammatillisen koulutuksen vuosittaisessa pohjoismaisessa NordYrk-konferenssissa Falunissa, Ruotsissa. Symposiumin kokoonkutsujana oli Ellen Beate Hellne Halvorsen, nykyisestä Oslo Metropolitan yliopistosta, hän vastasi myös Norjan katsauksesta (Hellne Halvorsen, 2017). Muina osallistujina olivat Per Andersson (2017) Linköpingin yliopistosta ja Marianne Teräs (2017) Tukholman yliopistosta. Symposiumin tarkoituksena oli tarkastella teemoja, joita kolmessa Pohjoismaassa oli tutkittu viimeisten vuosien aikana ammatillisen koulutuksen saralla.

Ammatillisen koulutuksen tutkimus Suomessa

Tutkimuskatsauksen tarkoituksena oli tarkastella Suomessa tehtyä ammatillisen koulutuksen tutkimusta perustuen liseniaatti- ja väitöskirjoihin. Katsausta ohjasivat seuraavat kysymykset: kuinka monta julkaisua eri vuosina on tehty, mikä on ollut niiden fokus, missä yliopistoissa ne on julkaistu sekä millaisia teemoja voitiin tunnistaa. Haku kohdistui kahdeksaan yliopistoon, joissa voi opiskella kasvatustieteitä pääaineena (Helsingin, Turun, Tampereen, Jyväskylän, Oulun, Itä-Suomen, Lapin yliopistot sekä Åbo Akademi). Hakusanoina olivat

”ammattillinen”, ”ammatti* sekä ”vocational training” tai ”professional training”, kansainvälisessä haussa myös ”Finnish” tai ”Finland”. Haku kentässä olivat asiasanat, keywords tai subject. Tätä katsausta varten on otettu mukaan myös kolme kansainvälistä tutkimustietopankkia ERIC (Educational Research Information Center), CINAHL (Index to Nursing and Allied Health) ja Academic source käyttäen EBSCO host -hakukonetta. Katsauksen tavoitteena oli tarkastella myös suomalaisen ammatillisen koulutuksen teemojen kansainvälistä näkyvyyttä.

Katsauksen rajoitteena on se, että mukana ovat vain 2007-2017 julkaistut väitöskirjat ja lisensiaattityöt, ei esimerkiksi Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa julkaistut tutkimusartikkelit tai pro gradu -opinnäytetyöt. Katsauksen ulkopuolelle on rajattu myös niiden yliopistojen opinnäytetyöt, joissa ei voi opiskella kasvatustieteitä pääaineena. Toki muissakin yliopistoissa tehdään ammatillisen koulutuksen alueelle kohdistuvaa tutkimusta.

Rajoituksena voidaan pitää myös sitä, että manuaalista hakua ei tehty, vaan se kohdistui yliopistojen ja kirjastojen ylläpitämiin elektronisiin tietokantoihin. Tällöin ei esimerkiksi ollut pääsyä kaikkien opinnäytetöiden tiivistelmiin vaan ainoastaan otsikkotasoon. Ammattikasvatuksen alue, jossa tarkastellaan työelämässä tapahtuvaa työntekijöiden ammatillisten kompetenssien tutkimusta, ei myöskään ole tässä mukana, koska haluttiin keskittyä ammatillisen koulutuksen tutkimukseen. Rajoituksista huolimatta katsaus antaa mielenkiintoisen näkymän viime vuosina vallitseviin ammatillisen koulutuksen tutkimusteemoihin.

Taulukossa 1 esitetty hakutulosten koonti osoittaa, että vuosina 2007-2017 julkaistiin 28 lisensiaattityötä, 132 väitöskirjaa sekä 37 englanninkielistä artikkelia ammatillisen koulutuksen alueelta. Yhteensä siis 197 julkaisua. Englanninkielisten artikkelien osalta on hyvä todeta se, että varsinkin viime vuosina yleistyneet kokoomaväitöskirjat jo itsessään sisältävät

Taulukko 1. Vuosina 2007-2017 julkaistut lisensiaattityöt, väitöskirjat ja englanninkieliset artikkelit

Vuosi	Lisensiaattityö	Väitöskirja	Englanninkielinen artikkeli	Yhteensä
2007	3	11	1	15
2008	6	11	3	20
2009	4	15	2	21
2010	2	8	3	13
2011	6	13	3	22
2012	1	11	3	15
2013	2	18	5	25
2014	1	16	7	23
2015	1	11	4	16
2016	1	7	2	10
2017	2	11	4	17
Yhteensä	28	132	37	197

englanninkielisiä artikkeleita. Lisensiaattitöitä julkaistiin nollasta kuuteen vuosittain, vuoden 2011 jälkeen niitä on tehty yhdestä kahteen vuosittain. Väitöskirjoja puolestaan tehtiin seitsemästä kahdeksantoista vuosittain. Vuosi 2013 oli huipuvuosi: kaksi lisensiaattityötä, 18 väitöskirjaa ja viisi englanninkielistä julkaisua yhteensä 25 julkaisua. Englanninkielisiä artikkeleita puolestaan julkaistiin yhdestä seitsemään vuosittain. Mitään nousevaa tai laskevaa suuntaa julkaisujen määrää tarkasteltaessa ei taulukosta voi päätellä.

Vuosien 2011 ja 2015 aikana julkaistiin runsaasti väitöskirjoja, mutta muiden julkaisujen osalta määrät ovat varsin pieniä.

Seuraavassa taulukossa 2 tarkastellaan sitä, mihin ammatillisen koulutuksen kontekstiin nämä lisensiaattityöt ja väitöskirjat fokuoituivat eli kohdistuiko tutkimus ammattikorkeakouluun, toisen asteen ammatilliseen koulutukseen, ammatilliseen opettajakoulutukseen, oppisopimukseen tai muuhun.

Taulukko 2. Opinnäytetöiden fokus

Fokus	Lisensiaattityö	Väitöskirja	Yhteensä
Ammattikorkeakoulu	12	89	101
Toinen aste	14	28	42
Opettajakoulutus	1	9	10
Oppisopimus	1	2	2
Muu	1	4	5
Yhteensä	28	132	160

Taulukosta 2 käy ilmi, että suurin osa (101) opinnäytetöistä paikantui ammattikorkeakoulumaailmaan, 42 ammatilliselle toiselle asteelle, 10 ammatilliseen opettajakoulutukseen ja kaksi oppisopimuskoulutukseen. Kategoriaan muu kuului esimerkiksi sellaisia töitä, jotka sijoituivat useampaan kontekstiin ja/tai niissä käytettiin aineistona myös muita kuin ammatillisen koulutuksen parissa olevia toimijoita. Se, että suurin osa kohdistui ammattikorkeakoulutoimintaan ei ole yllättävää, koska ammattikorkeakoulun tehtäviin kuuluu myös tutkimustoiminta ja esimerkiksi yliopettajan pätevyysvaatimukseen kuuluu jatkotutkiminto.

Taulukon 3 (sivulla 8) luvut kertovat, missä yliopistoissa ammatillisen koulutuksen teemoja tarkastelevat opinnäytetyöt on tehty Suomessa.

Taulukosta 3 näkyy, että kaikissa kahdeksassa yliopistossa julkaistiin alan opinnäytetöitä, mutta valtaosa opinnäytetöistä, 61, tehtiin Tampereen yliopistossa. Seuraavina tulevat Jyväskylän (25), Lapin (22) ja Itä-Suomen (21) yliopistot. Helsingin yliopistossa tehtiin 12 ja Oulun yliopistossa 11, Turun yliopistossa kuusi ja Åbo Akademiassa kaksi ammatilliseen koulutukseen sijoittuvaa opinnäytetyötä tarkasteltuna ajanjaksona. Tampereen yliopiston merkittävää lisensiaattitöiden ja väitöskirjojen määrää selittänee se, että Tampereen yliopiston yhteydessä toimi

Taulukko 3. Yliopistot ja ammatilliseen koulutukseen fokuoituvien opinnäytteiden jakautuminen

Yliopisto	Lisensiaattityöt	Väitöskirjat	Yhteensä
Tampereen yliopisto	22	39	61
Jyväskylän yliopisto	2	23	25
Lapin yliopisto	1	21	22
Itä-Suomen yliopisto	2	19	21
Helsingin yliopisto	1	11	12
Oulun yliopisto	1	11	11
Turun yliopisto		6	6
Åbo Akademi		2	2
Yhteensä	28	132	160

Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.

Seuraavassa taulukossa 4 on tarkasteltu julkaisujen teemoja ja erityisesti sitä, kasaatuiko jollekin teemalle useampi julkaisu.

Taulukosta 4 käy ilmi, että lisensiaattitöiden keskeisin teema oli työelämäyhteistyö sekä työssä oppiminen ja harjoittelu, ja se oli myös 11 väitöskirjan teema. Ammatillinen kasvu (11 väitöskirjaa ja 2 lisensiaattityötä), ammatillinen osaaminen (9 väitöskirjaa ja 2 lisensiaattityötä) sekä opetusmenetelmät ja opetussuunnitelmat olivat aiheina (11 väitöskirjaa) opinnäyte-työntekijöillä.

Väitöskirjojen keskeisin teema oli opettajuus ja opettajan työn muutos (13 väitöskirjaa). Ammatillinen erityisopetus oli kolmen lisensiaattityön, yhdeksän väitöskirjan ja neljän englanninkielisen artikkelin teema. Yrittäjyys-teemasta julkaistiin 10 väitöskirjaa ja kolme englanninkielistä artikkelia. Johtajuus puolestaan oli yhden lisensiaattityön ja kahdeksan väitöskirjan teema. Monikulttuurisuuteen, kansainvälisyyteen ja maahanmuuttoon liittyi yksi

lisensiaattityö ja englanninkielinen artikkeli sekä seitsemän väitöskirjaa. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö ammatillisessa opetuksessa oli yhden lisensiaattityön, kahdeksan väitöskirjan sekä viiden englanninkielisen artikkelin teemana. Ammatillinen opettajankoulutus houkutteli yhden lisensiaattityön, neljän väitöskirjan ja viiden englanninkielisen artikkelin tekijää teeman äärelle. Koulutusjärjestelmää sekä laatua tarkasteltiin kolmessa väitöskirjassa ja neljässä englanninkielisessä artikkelissa. Kansalaisuus tai sukupuoli oli teemana yhdessä väitöskirjassa ja viidessä englanninkielisessä artikkelissa. Lisäksi voi todeta, että neljä englanninkielistä artikkelia sisälsi useamman maan vertailun, joista Suomi oli yhtenä maana mukana.

Myös yksittäisiä teemoja koskevia tutkimuksia oli ammatilliseen koulutukseen liittyen julkaistu runsaasti. Tällaisia teemoja olivat esimerkiksi aluekehitys, tutkimus- ja kehittämistyö, innovaatiot, arviointi, mentorointi, oppilaitoksen brändi, englanninkielinen koulutus, henkilöstön hyvinvointi, opintojen keskeyttäminen, koulutuksen historia tai ammatillisen koulutuksen politiikka.

Taulukko 4. Opinnäytteiden teemat

Teema	Lisensiaattityöt	Väitöskirjat	Englanninkieliset artikkelit	Yhteensä
Opettajuus, opettajan työ		13		13
Työelämäyhteistyö, työosaoppiminen, harjoittelu	4	11		15
Ammatillinen kasvu, identiteetti	2	11		13
Opetusmenetelmät, opetussuunnitelma		11		11
Ammatillinen osaaminen	2	9		11
Erityisopetus	3	9	4	16
Yrittäjyys		10	3	13
Johtajuus	1	8		9
Monikulttuurisuus, kansainvälisyys, maahanmuutto	1	7	1	9
Tieto- ja viestintätekniologia opetuksessa	1	8	5	14
Opettajankoulutus	1	4	5	10
Koulutusjärjestelmä, laatu		3	4	7
Kansalaisuus, sukupuoli		1	5	6
Yhteensä	15/28*	105/132	27/37	147/197

*teeman yhteismäärä/ julkaisujen kokonaismäärä (vrt. taulukot 1 ja 3)

Mielenkiintoista on se, että jotkin teemat tulivat esiin vain väitöskirjoissa tai vain englanninkielisissä artikkeleissa. Esimerkiksi kansalaisuus ja sukupuoli tulivat korostetusti esille englanninkielisissä artikkeleissa mutta eivät suomenkielisissä opinnäytetöissä. Sen sijaan esimerkiksi teemat erityisopetus, monikulttuurisuus ja tieto- ja viestintäteknologia olivat esillä kaikissa julkaisukategorioissa.

Kokonaisuudesta voi todeta, että ammatillinen erityisopetus sekä työelämään liittyvät julkaisut olivat lukumäärältään suurimpia. Samalla myös opettajuuteen ja opettajan työn muutokseen, ammatilliseen kasvuun ja osaamiseen sekä ope-

tusmenetelmiin ja yrittäjyyteen liittyvät teemat olivat suosittuja. Toisaalta voi todeta sen, että teemoiltaan ammatillisen koulutuksen tutkimus on osittain hajautunutta ja esimerkiksi tutkimusohjelman kaltaista keskittymistä ei ole havaittavissa. Tutkimusteemojen hajautuneisuus voi puolestaan heijastaa ammattikasvatuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkimuksen monitieteisyyden perinnettä sekä ammattikasvatukseen alamääritykseltään liittyneiden professuurien niukkuutta. On myös aihetta kysyä, olisiko Suomessa tarvetta ammattikasvatuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkimusstrategialle. Tutkimusstrategiassa voitaisiin huomioida nuorten, aikuisten ja ammatillinen

täydennyskoulutus kokonaisvaltaisesti. Tärkeää olisi myös koota tutkimustuloksia keskitetyksi tutkijoiden, päättäjien ja toimijoiden käyttöön, tutkimusperusteisen kehittämistyön mahdollistamiseksi. Ilahduttavaa onkin, että ammatillisen koulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n kotisivuilla voi ilmoittaa tutkimuksensa ja näin lisätä yhteistä tietoa alueen tutkimuksesta.

Ammatillisen koulutuksen tutkimus Norjassa ja Ruotsissa

Ellen Beate Hellne Halvorsen (2017) nosti esityksessään esiin seitsemän keskeistä teemaa norjalaisen ammatillisen koulutuksen alueelta. Hänen katsojensa kohdistui väitöskirjoihin, jotka oli julkaistu 2007-2017. Niiden teemat olivat:

1. Oppiminen ja koulutus työssä ja toiminnassa
2. Amatillinen opettajuus ja ammatillinen opettajankoulutus
3. Teoria ja käytäntö
4. Kulttuuri, kulttuuriset koodit ja niiden muodostuminen
5. Identiteetti, roolit ja sukupuoli
6. Kirjoittamiskäytännöt ja kirjoittamisosaaminen
7. Erityisopetus ja sosiaalipedagogiikka

Yhteenvetona hän totesi, että painopiste norjalaisessa tutkimuksessa on ollut oppimisessa ammattipedagogiikan ja ammatididaktiikan näkökulmasta. (Hellne Halvorsen, 2017.)

Jos näitä teemoja vertaa Suomessa esiintulleisiin ammatillisen koulutuksen tutkimusteemoihin, voidaan todeta sekä eroja että vastaavuuksia. Molemmissa maissa tulivat esille teemat, kuten oppiminen ja koulutus työssä ja työelämässä, opettajuus-

den haasteet ja opettajankoulutus, kulttuuriset kysymykset, identiteetti ja sukupuoli sekä erityisopetus. Sen sijaan Suomessa vahvan sijan saanut yrittäjyyskasvatus ja tietojä viestintäteknologian käyttö opetuksessa ei tullut esiin norjalaisten väitöskirjojen teemana. Vastaavasti norjalaisten tutkimusten kohteena olleet teorian ja käytännön suhde ja kirjoittaminen osana ammattia ja ammatillista osaamista eivät nousseet esiin suomalaisten julkaisujen teemoina.

Per Andersson (2017) nosti esiin omissa esityksessään kuusi keskeistä tutkimusteemaa ruotsalaisesta ammatillisen koulutuksen tutkimuksesta viime vuosien ajalta. Tärkeänä hän piti kahden käynnissä olevan tutkijakoulutuksen antia: ”Ammatillisten aineiden didaktiikka”, joka kohdistui opettajantehtävissä jo toimiviin ammattiopettajiin, ja on tuottanut lisensiaattitöitä, sekä ”Ammattididaktiikka” -tutkijakoulutus, josta on valmistunut väitöskirjoja. Anderssonin mainitsemat kuusi pääteemaa olivat:

1. Aineenopetuksen integrointi ammatilliseen opetukseen, kuten matematiikka ammattikoulutuksessa
2. Oppiminen työssä ja toiminnassa työelämässä
3. Identiteetin muodostuminen
4. Ammattisivistys
5. Palautteen anto ja arviointi
6. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Yhteenvetona hän totesi, että ammattididaktiset kysymykset painottuivat ruotsalaisessa tutkimuksessa.

Kun verrataan ruotsalaisessa ammatillisen koulutuksen tutkimuksessa esiintulleita teemoja suomalaiseen, löytyy sieltäkin sekä yhteneväisyyksiä että eroavaisuuksia. Molemmissa maissa oppiminen työssä, harjoittelussa ja ylipäätään työelämässä sekä ammatti-identiteettiin liittyvät teemat tuli-

vat esiin. Mutta ruotsalaisissa tutkimuksissa tulivat esiin lisäksi aineenopetus, ammattisivistys, arviointi sekä osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.

Verrattaessa kaikkien kolmen maan teemoja, tulevat esille ammatilliseen koulutukseen ja työelämään liittyvät teemat sekä ammatti-identiteettiin ja ammatilliseen kasvuun liittyvät teemat. Tietysti voidaan todeta että, suomalaisessa tutkimuksessa esimerkiksi opetusmenetelmiin liittyvät tutkimukset ovat osa ammattididaktista tutkimusta, jota löytyy siis kaikista kolmesta maasta.

Lisäksi symposiumissa pohdittiin, millaiset teemat eivät tulleet esille eri maissa tehdyssä ammatillisen koulutuksen tutkimuksessa. Teemat, joita kaivattiin, liittyivät esimerkiksi ammatillisen koulutuksen ja ammattikasvatuksen teoreettisiin, eettisiin, filosofisiin ja metodologisiin kysymyksiin.

Teemanumerossa mukana olevat artikkelit, katsaukset ja haastattelut

Tämän Ammattikasvatuksen aikakauskirjan vuoden 2018 toisen numeron teemanä on Ammatillinen koulutus Pohjoismaissa. Julkaisuun tarjottiin yksi referee-artikkeli ja useita referoimattomia artikkeleita varsinaiseen pohjoismaiseen teemaan ja ajankohtaisiin ammatikasvatuksen tutkimuksen teemoihin liittyen:

Ensimmäisenä artikkelina julkaisussa on Sanna Brauerin, Jaana Kettusen ja Ville Hallikaisen (2018) review -artikkeli: "Learning Online" for Vocational Teachers - Visualisation of a Competence-Based Approach in Digital Open Badge-Driven Learning" Artikkelit tarkastelee ammatillisille opettajille suunnattua digipedagogisen osaamisen kehittämisohjelmaa ja sen tulokset kertovat,

miten ammatilliset opettajat ovat kokeneet osaamisperusteisen osaamismerkkin ohjautuvan oppimisen ammatillisen osaamisensa kehittämisessä.

Seuraavissa neljässä artikkelissa paneudutaan pohjoismaisen ammattikasvatuksen teemoihin.

Professoreiden Lázaro Moreno Herrera ja Michael Gessler (2018) artikkeli ammattikasvatuksen didaktiikasta perustuu heidän aiempaan artikkeliinsa painottaen Pohjoismaista näkökulmaa. Se esittelee lyhyesti ammatilliseen didaktiikkaan liittyvää tutkimusta ja tekee näkyväksi erilaisia lähestymistapoja, siirtymiä ja eroavaisuuksia didaktiikan tutkimuksessa. Lisäksi siinä pohditaan erityisesti ammatillisen didaktiikan haasteita. Näitä haasteita kansainvälisessä tutkimuksessa ja vertailussa ovat esimerkiksi ammatillisen koulutuksen asemoituminen koulutusjärjestelmissä, valtion ja yrityselämän aseman vaihtelu ammatillisen koulutuksen määrittelijöinä eri maissa, sekä ammattien ja työnkuvien horisontaalinen ja vertikaalinen eriytyminen. Artikkelissa perätään didaktiikan ja koulutuksen sisällön tutkimuksen vahvistamista Pohjoismaisessa tutkimuksessa.

Annica Isacsonin, Lisbeth Amhagin ja Martin Stigmarin (2018) artikkeli vertailee pohjoismaisen ammatillisen opettajakoulutuksen sisältöjä, haasteita ja arvoja. He toteavat pohjoismaisen ammatillisen koulutuksen haasteiden olevan hyvin tärkeitä myös ammatilliselle opettajankoulutukselle: tarvitaan työllisyyden vahvistamista, jatkuvaa tiedonkehittelyä ja aktiivista kansalaisuutta. Heidän mukaansa erityisesti transversaalit ja tunnetaidot, itse- ja vertaisarviointi sekä teorian ja käytännön suhde tulevat esille opettajankoulutuksen ohjelmissa.

Aikakauskirjan toimittajien, Maarit Virolaisen ja Marianne Teräksen (2018) artikkeli keskittyy vertailemaan pohjoismaisten nuorten ammatillisen koulutuksen väylien eroja siinä, miten ne mahdollistavat siirtymät korkeakoulutukseen. Kaikissa Pohjoismaisissa koulutusjärjestelmissä on 1990-luvulta alkaen kehitetty malleja, jotta nämä siirtymät olisivat mahdollisia. Samalla kun korkeakoulutukseen pääsy on mukaillut OECD:n pitkäaikaisia elinikäisen oppimisen linjauksia, pohjoismaiset mallit ovat kuitenkin eriytyneet ja korkeakoulutukseen pääsyn mahdollistavien koulutusmallien asema koulutuspoliittisessa keskustelussa on vaihdellut. Kun Tanskassa siirtymien mahdollistamiseen on viime aikoina panostettu ns. eux-ohjelmien kehittelyn muodossa, suomalaisessa ammatillisen koulutuksen vuosien 2015-2018 reformissa yleissivistävien aineiden tarjonta ja valinta on saanut yksilöllisemmän painotuksen.

Teemanumeron viimeinen artikkeli on Arja Irene Tiaisen ja Mervi Lätin (2018). Se kertoo terveystalan lähijohtajien koulutuskokemuksista Karelia ammattikorkeakoulussa. Aikuisopiskelijoilla oli heille tehdyn palautekyselyn mukaan runsaasti ja monipuolisesti myönteisiä koulutuskokemuksia. Lisäksi osallistuminen avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin oli motivoinut monia hakeutumaan myöhemmin tutkinto-opintoihin.

Lopuksi aikakauskirjassa palataan vielä pohjoismaisen ammattikasvatuksen tutkimusteemoihin professori Christian Helms Jørgensenin (Roskilden yliopisto) ja professori Hæge Noren (OsloMet – Oslo Metropolitan yliopisto, Ammatillinen opettajankoulutus) sähköpostihaastattelujen myötä. Professoreiden haastatteluisa tulee esille ammattikasvatuksen tutkimuksen jännitteinen asema Pohjoismais-

sa. Christian Helms Jørgensenin kuvaava tutkimuksen hajautumista yksittäisiksi hankkeiksi Tanskassa ja Hæge Nore toteaa puolestaan kiinnostuksen ammatillisen koulutuksen tutkimusta kohtaan kasvaneen Norjassa tutkimusperustaisen ammattikasvatustalouden kysynnän vuoksi. Molemmat ovat toimineet pitkään ammatillisen koulutuksen Pohjoismaisessa yhteistyössä ja katsovat sen olevan tärkeää oman maansa ammattikasvatuksen ja -koulutuksen kehittämisen kannalta.

Lähteet

- Andersson, P. (2017, kesäkuu). *Svensk forskning om yrkesutbildning och yrkesdidaktik*. Symposium-esityelmä Nordyrk -konferenssissa 7.-9.6.2017, Falun, Ruotsi.
- Brauer, S., Kettunen, J., & Hallikainen, V. (2018). "Learning Online" for Vocational Teachers – Visualisation of a Competence-Based Approach in Digital Open Badge-Driven Learning. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(2), 13-29.
- Hellne Halvorsen, E. B. (2017, kesäkuu). *Kunnskapsöversikt: Forskning på yrkesfeltet i Norden*. Symposium-esityelmä Nordyrk -konferenssissa 7.-9.6.2017, Falun, Ruotsi.
- Isacsson, A., Amhag, L., & Stigmar, M. (2018). The content, challenges and values that form Nordic Vocational Teacher Education. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(2), 38-50.
- Moreno Herrera, L., & Gessler, M. (2018). Didactics in vocational education and training – Diversity and intercepts in the Nordic educational landscape. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(2), 30-37.
- Tiainen, A. T., & Lähti, M. (2018). Terveystalan lähijohtajaksi: Avoimen ammattikorkeakoulun opinnoilla ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(2), 61-72.
- Teräs, M. (2017, kesäkuu). *Research review: VET in Finland 2005-2017. Forsknings översikt: Yrkesutbildning i Finland mellan 2005-2017*. Symposium-esityelmä Nordyrk -konferenssissa 7.-9.6.2017, Falun, Ruotsi.
- Virolainen, M., & Teräs, M. (2018). Siirtymät ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(2), 51-60.